

KASTEEL AMERONGEN

BULLETIN

Zomer 2006

Uitgave

Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen

Ginkel Groep

Veelkleurige kwaliteit in omgevingszorg

- Aanleg, onderhoud en renovatie van tuinen en terreinen
- Interieurbepanning
- Boomverzorging
- Daktuinen
- Zwemvijvers
- Natuurontwikkeling

Van Ginkel Veenendaal b.v.
Postbus 11
3900 AA Veenendaal

T: 0318 - 51 90 39
F: 0318 - 54 03 40
E: veenendaal@ginkelgroep.nl

Ginkel

www.ginkelgroep.nl

B U I T E N L U S T

↳ Een heerlijk diner
in ons restaurant

↳ Een kleine maaltijd
in het café

↳ Een vergadering in
onze "Rode kamer"

↳ Een kopje koffie
op het terras

↳ Wij zorgen ervoor,
dat U zich bij ons
altijd thuis voelt.

Café Restaurant Buitenlust
Burg. Jhr. H. v.d. Boschstraat 13 • 3958 CA Amerongen • Telefoon 0343-451692
www.cafe-rest-buitenlust.nl

INHOUD

*De lintjes.
pagina 4*

Voorwoord: 3
*van de voorzitter
Willem A. van Ommeren.*

De lintjes: 4
*en wederom heeft het
Hare Majesteit behaagd...*

In Memoriam: 7
Alida Vlieger.

Vrijwilligerswerk: 8
Iris Vermeulen.

De Themamiddag: 10
*De lezingen van ir. Taco IJzerman
en drs. Willem Beekman afgedrukt.*

Interview: 16
met de tuinbaas Bert Sluijter.

De berceau: 22
*schaduwrijk gaan onder
groen dak.*

De restauratie: 24
de eerste fase.

De antiekbeurs: 28
de beurs opent weer het seizoen.

Agenda en mededelingen 29

Colofon 30

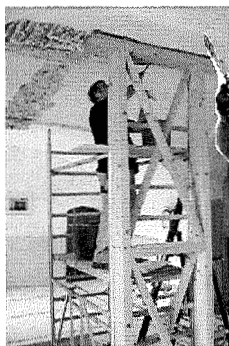
Wij stellen ons voor: 31
*de nieuwe redactieleden
Rob, Marian en Mireille.*

Foto-reportage: 32
taaie taxus in de takels.

*Kasteel Amerongen Bulletin.
Een uitgave van Stichting Vriendenkring
Kasteel Amerongen
23ste jaargang nr 65 zomer 2006*

Interview met Bert Sluijter. Pagina 16

*De restauratie:
de eerste fase.
Pagina 24*

*De antiekbeurs.
Pagina 28*

**“... wij laten zien welke waarde ons werk heeft, hetgeen tot uiting komt in steun van de overheden ...”
(deel van de indertijd gerestaureerde bijgebouwen). Foto: Els Vink.**

VAN DE VOORZITTER...

In dit zomernummer 2006 willen wij u gewoontegetrouw op de hoogte brengen van belangrijke ontwikkelingen binnen Huis en tuin.

Het gaat goed met onze stichting SVKA en onze moederstichting SKA en dus ook met ons kasteel. Er komt meer duidelijkheid over de toekomst van Huis Amerongen tot 2010 èn daarna. Een plan, perspectief door communicatie met maximale aandacht voor interne- en externe communicatie, zal in 2006 het licht doen zien.

Ons Bulletin heeft daarin een zeer belangrijke plaats, een Bulletin dat dankzij de goede inhoudelijke kwaliteit beter gewaardeerd wordt dan ooit. Ook dankzij de veranderingen die reeds hebben plaatsgevonden.

Het feit dat Bertje Rotgans de coördinatie van de bulletinredactie zo langzamerhand wil overdragen betekent een forse adering voor het Bulletin, maar er is reeds in de opvolging voorzien. De redactie is versterkt met Marian Schalk, Mireille van Ruiven en Rob de Nooy, die voor de nieuwe vorm van opmaak en het 'nieuwe jasje' zal zorgdragen. We verwachten dat de vlotte pen, enthousiasme en inzet zoals tot op heden getoond, het Bulletin voor een toekomstige periode zal dragen.

Een vooruitblik voor de komende tijd: Er is in 't verleden uitgebreid over de geschiedenis van Amerongen gepubliceerd.

Er is veel werk verricht, hetgeen dit

jaar tot uiting zal komen in het zichtbaar worden van

restauratie: zij het dan in deelaspecten en er is een aanvang gemaakt met een aantal projecten, die hun voltooiing zullen vinden. De hoofdzaak blijft de realisering van de totale restauratie.

De SVKA heeft tot heden, na april 2002 met name bij sluiting van het Huis de nodige flexibiliteit en inventiviteit getoond, hetgeen nu – vanaf 2006 – weer opnieuw verwacht wordt. Daartoe is er een meerjaren beleidsplan in conceptvorm aanwezig tot 2010, het jaar van de volledige openstelling na het afronden van de restauratie.

U kent allen het verhaal van de Kanjerssubsidie van de rijksoverheid in najaar 2005 en de buitengewone financiële en morele steun van de provincie Utrecht, die bovengenoemde activiteiten mogelijk zullen maken. Echter, de onvoorwaardelijke steun van onze vrijwilligers – donateurs – is en blijft de basis voor de toekomst van Amerongen.

Dames en heren, met elkaar laten wij zien welke waarde ons werk heeft, hetgeen tot uiting komt in 'steun' van de overheden. Ik wens u een bruisend Amerongen-jaar en verwacht u de komende tijd op een van onze activiteiten te mogen ontmoeten.

Willem A. van Ommeren

En wederom heeft het Hare Majesteit behaagd...

Ook dit jaar is een vrijwilligster van Kasteel Amerongen, Wil van der Sleen, verrast en onderscheiden met de versierselen behorend bij 'Lid in de Orde van Oranje Nassau', voor 20 jaar aandacht en zorg besteed aan Kasteel Amerongen, het Kasteelwinkeltje en het organiseren van tien maal de beroemd geworden Kerstmarkten bate van het kasteel.

Vrijdagochtend 28 april 2006: Spannend vandaag. Wij (Ciska de Ridder en Kitty Hagenaar) proberen vanmorgen Wil van der Sleen mee te krijgen naar de uitreiking van 'De Lintjes'.

Wil is geheel en al onwetend van wat haar op deze dag boven het hoofd hangt. Onder het mom dat we vandaag het nieuwe winkeltje van Huis Doorn gaan bezoeken hebben wij om kwart voor tien op de Laan afgesproken. Ciska en Wil zijn al aanwezig.

"Goede morgen dames, rijden jullie met mij mee?"

Al rijdend naar Huis Doorn slaan we bij de stoplichten in Doorn niet linksaf, maar rechtsaf. "Hé", roept Wil "je rijdt verkeerd, je moet links!"

"Nee", zegt Ciska "we gaan nog even een vertrouwelijk rapport ophalen bij meneer Beekman".

Dan komt Zonheuvel in zicht, wij parkeren daar, en nóg heeft Wil niets in de gaten. Het rapport zou hier klaar liggen, mooie omgeving en prachtig weer. "We lopen wel even met je mee, Ciska!"

In Zonheuvel staan bij de entree mooie, met oranje linten versierde boompjes. We worden ontvangen, gaan de trap op en dáár begint bij Wil iets te dagen. Een zaal vol met mensen en ergens, aan een tafeltje, ziet Wil haar man, zoon en schoondochter zitten.

Nu pas realiseert Wil zich dat het allemaal in scène gezet is en dat zij vandaag een lintje krijgt. Waarnemend burgemeester R.G. Boekhoven van onze nieuwe gemeente Utrechtse Heuvelrug reikt vandaag aan 18 personen een koninklijke onderscheiding uit. Tegelijkertijd zijn Karin Schevers en Trees Lam druk bezig 't SVKA-bestuur, nog meer vrijwilligers van 't Winkeltje, van de tuin en medewerkers van het VVV kantoor, uit te nodigen voor een feestelijke borrel om 16.00 uur in het Winkeltje.

Ongeveer 30 'kasteelmensen' zijn aanwezig om Wil met

haar lintje te feliciteren en het te bewonderen. Voorzitter Willem van Ommeren richt zich met felicitaties tot Wil van der Sleen en lardeert zijn toespraak met de woorden "Je bent een sterke vrouw, een die niet zeurt". Hij overhandigt Wil, namens de SVKA, een enveloppe met inhoud om haar te bedanken voor bijna 20 jaar vrijwilligerswerk bij Het Kasteel en 't Winkeltje. En van de winkelmedewerkers en het SKA-bestuur krijgt zij in de fietsmand meerdere enveloppes met inhoud voldoende om een fiets aan te schaffen. Een gevleugelde uitspraak bij haar >

IMPRESSIE VAN ELSA

Aan Elsa Frijlink – rondleidster op Kasteel Amerongen – is eenzelfde ridderorde verleend als aan Wil, maar Elsa's grote verdiensten liggen in haar woonplaats Doorn, in de Maartenskerk, waar muziek vaak de boventoon voert. Van haar hand onderstaande impressie: "Voor mij is dit lintje het symbool voor de waardering, het belang".

Evenals zeventien andere argeloze zielen uit de Gemeente Utrechtse Heuvelrug, werd ik op vrijdag 28 april door een voortreffelijk liegende voorzitter van Stichting Muziek in de Maartenskerk naar het SBI gebracht. We zouden spreken over mogelijkheden voor een Kerstbuffet na

afloop van 'onze' concertmatinee op Tweede Kerstdag. Zelfs de email met de bevestiging door het SBI werd mij getoond. De oprijlaan bleek fraai versierd, maar ja, het was morgen ook Koninginnedag. Op het laatste moment liepen wij toch maar niet naar de balie want,

eigenlijk wilde de burgemeester me spreken... Maar dan nog!: Ik heb geen mensenlevens gered, ik kon het me financieel steeds permitteren om tijd te besteden aan werkzaamheden die me in menselijk opzicht enorm verrijkten en waar ik ook veel van leerde. Waarom ik dan een lintje? Zeker, ik 'vrijwilligde' jarenlang voor de tennisjeugd in Doorn, bij het toenmalige jeugdorkest, bij de Doornse VV. Taallesen aan allochtonen: samen wel eens huilen, maar ook samen lachen en eigen baksels >

familie was altijd: "als je 20 jaar bij het Winkeltje bent krijg je een fiets!" Vandaar. Dankzij het mooie weer is het feestje onderhand naar buiten verplaatst, wat de sfeer ten goede komt nu Wil nog een oude, met balonnen en slingers versierde fiets moet uitproberen. Tussen het gezelschap zien we SKA voorzitter Th. R. Bremer, die een glunderende Wil met hartelijke woorden feliciteert.

De voortreffelijk ogende schotels met lekkere hapjes zijn een product uit eigen keuken waar gretig van genomen wordt.

"Natuurlijk weer Trees Lam!", zegt Wil lachend.

Na een enerverende dag sluiten wij rond zes uur de deur van het Winkeltje.

Namens de Winkelcommissie.

Tekst en foto's: Kitty Hagenaar

eten, de beste weg naar begrip en integratie. En daarnaast nog het rondleiden van groepen in Kasteel Amerongen.

Hoofdmoot voor mij bleek mijn aandeel in de 20-jaarbestaande Doornse kamermuziekserie: 'Muziek in de Maartenskerk' met internationale programmering. Dit betekent in de praktijk dat mijn officiële functie van secretaris en programmeur ook inhoudt: voedster, gastgever, strijkster, chauffeur en onbezoldigd impresario. Er heerste een feestelijke stemming in de bovensaal. Tafeltjes waar steeds een

verrast feestvarken plaatsnam tussen zijn familie en 'samenzweerdere'. En waar ik tussen alle andere gasten de heer Van Ommeren ontwaarde, wat zou hij hier doen?

Burgemeester Boekhoven in topvorm: overtuigend huldigde hij iedere decorandus heel persoonlijk. Waarom was de voorzitter van de Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen, Willem van Ommeren, daar aanwezig...? Omdat 'onze' Wil van der Sleen óók een onderscheiding kreeg opgespeld!

Terecht, want zij is nota

bene al 20 jaar actief voor het Kasteel, en hoe! Kasteel Amerongen werd dit jaar dus twee maal genoemd en dat zal menig- een ervan hebben door- drongen dat velen nog steeds blijken te hechten aan het verspreiden van Kunst en Cultuur, ongeacht trends en het doemdenken dat veelvuldig door de media wordt uitgebraakt.

IN MEMORIAM

Op 21 januari 2006 overleed te Amersfoort op 96-jarige leeftijd

mevrouw

Alida Vlieger

douairière Ir. G.A.H.J. Graaf van Aldenburg Bentinck en Waldeck Limpurg.

Alida Vlieger stamde uit een Amsterdamse familie. Haar ouders Frits en Annetje Vlieger-Van der Weg kregen tien kinderen. Alida was één van de zes dochters en had vier broers.

Het gezin woonde in een groot pand aan de Keizersgracht en kende een hecht en gelukkig familieleven. Vader Frits was effectenhandelaar aan de Amsterdamse beurs. Moeder was een drukbezette huisvrouw. Zij bestierde een levendig en voor familie en vrienden gastvrij huis.

Nadat alle kinderen, behoudens Alida, via huwelijk het ouderlijk huis hadden verlaten en Vader Vlieger in 1942 was overleden, bleven Moeder en Alida in het inmiddels reeds eerder betrokken huis aan de Saxen-Weimarlaan wonen. Vele jaren zou Alida haar moeder, tot die op hoge leeftijd kwam te overlijden, liefderijk verzorgen, naast haar drukke werkzaamheden op een bekend advocatenkantoor.

Zelf ontmoette zij haar grote liefde in 1960 te Lausanne, tijdens een vakantie-reis in Zwitserland, Adriaan Bentinck. Het klikte tussen hen terstond. Nadat

het huwelijk was gesloten, vestigde het paar zich in het huis aan de Saxen-Weimarlaan.

Alida was een uitgesproken lieve en zorgzame vrouw nu vooral voor haar man Godard Adriaan. Van deze hechte kameraadschap hebben wij jarenlang getuige mogen zijn. Kasteel Amerongen gold daarbij herhaaldelijk als centrum. Na het overlijden van Graaf Bentinck ontwikkelden zich langzamerhand bij zijn weduwe lichamelijke en later ook mentale ongemakken, die tot verzorging en verpleging noopten. Op onnavolgbare wijze hebben een team van dames uit de periodes Amerongen en Leersum deze moeilijke taak volbracht. Zij verdienen daarvoor onze grootste lof en dank, niet in de laatste plaats de leidster van dat team, mevrouw Joke van Daatselaar, te Amersfoort.

Op 25 januari 2006 werd Alida van Aldenburg Bentinck naast haar echtgenoot in de familiegrafkelder ter ruste gelegd.

mr. R.H. Scholte Ubing

mr. drs. A.G.F. de Brauwere de Steelant

”Met zo’n tien vrijwilligers zijn we elke week druk bezig in de verschillende tuinen rond het Kasteel,” vertelt Iris Vermeulen. ”We zouden eigenlijk nog veel meer willen doen. Het kan altijd mooier en netter. Maar als er dan bezoekers komen die heel enthousiast reageren, dan maakt dat weer veel goed. We doen tenslotte wat we kunnen!”

’Bezig zijn in de kasteel-
tuinen, mijn grote passie...’

Iris Vermeulen terwijl zij ons rondleidt door de tuinen van kasteel Amerongen: 'Het is voor mij elke week bijtanken. Lekker buiten bezig zijn.'

Iris Vermeulen is een bevolgen tuinliefhebber. Sinds 1995 is ze betrokken bij het tuinwerk van het kasteel. ”In die periode kreeg onze oudste dochter een ernstig ongeluk. Ze moest een jaar revalideren. Ik werkte bij het onderwijs en heb besloten te stoppen met dat werk. Het was een tijd van alles relativeren. Toen werd ik door

iemand getipt over dit vrijwilligerswerk. Het sprak me meteen aan. En ik had nooit kunnen denken dat ik er zoveel voldoening in zou vinden. Het is voor mij elke week bijtanken. Lekker buiten bezig zijn..."

Iris is vooral geïnteresseerd in tuinen van kastelen en landgoederen.

"Ja, daar heb ik iets mee. Ik ga graag dat soort tuinen bezichtigen. Je doet overal weer ideeën op. Deze week was ik nog in de tuinen van Paleis Het Loo".

Samen met Aaf de Ridder geeft ze leiding aan de tuinkabouters. Zo worden de vrijwilligers genoemd die in de tuinen rond het Kasteel werkzaam zijn.

Er staan er bijna twintig op de lijst, maar ongeveer tien daarvan werken elke week in de tuinen. "Voor veel mensen is dit heerlijk werk," zegt Iris Vermeulen. "Buiten bezig zijn, de tuinen mooi maken, dat geeft voldoening."

Samen wandelen we langs de verschillende tuinen, zoals de blauwe border, de gele border, de pluktuin en de rozentuin. De prachtige Taxusfiguren in de rozentuin zijn mooi in vorm gesnoeid.

"Daar hebben we een speciaal bedrijf voor," zegt Iris. "Zij zijn gespecialiseerd in het snoeien van Taxus- en Buxusvormen. Ook het gras wordt door een bedrijf gemaaid."

De repeteerborder meteen rechts tegen de tuinmuur, is tijdens ons bezoek op zijn mooist. We zien planten als Stachys, Scharlei, Ruit, Geraniums en Sedums. Prachtige planten die het goed doen bij kasteeltuinen.

"Als iemand zich aanmeldt als tuinkabouter, wordt hij gevraagd voor allerhande tuinwerkzaamheden. Maar van lieverlee mag de vrijwilliger wel zijn voorkeur aangeven. Daar houden we natuurlijk rekening mee.

Al met al is er veel werk te doen in de tuinen. We hebben nog vrijwilligers nodig.

Ervaring is niet nodig. Je leert het werk vanzelf in de praktijk. Je helpt elkaar en leert ook veel van elkaar. We hopen dat er ook jonge mensen zijn, die zich aanmelden als vrijwilliger!"

Tekst: Marian Schalk-Meijering

Foto's: Marian Schalk-Meijering en Toos van Eck

Man/vrouw-krachten nodig

Er is nog een oude moestuin te beplanten, het bijhouden van de pluktuin, en het parkbos te onderhouden. Stuk voor stuk unieke projecten om als vrijwilliger aan mee te werken. Heeft u belangstelling?, dan kunt u zich aanmelden bij: Aaf de Ridder-Feller.
tel. 0343-451147
of Iris Vermeulen-Gersteveld
tel. 0318-515884
We kunnen uw hulp hierbij goed gebruiken!

Veel animo voor de themamiddag over historische moestuinen

Een ommuurde tuin.

Dat spreekt tot de verbeelding. Geen wonder dat meer dan honderd mensen de themamiddag 'historische moestuinen' bezochten op 21 mei jl.

Ommuurde tuinen bieden veel mogelijkheden. Op het landgoed Oranje Nassau's Oord, het voormalige zomerverblijf van koning Willem III, zijn in een ommuurde tuin, allerlei kruiden, snijbloemen, aardbeien en bessen van een oud ras direct van het land te koop. Wellicht dat zoiets ook nog eens komt in Amerongen! Dan zouden bezoekers de producten uit de moestuinen kunnen gebruiken, zoals de vroegere bewoners dat ook deden!

Op de themamiddag waren vier sprekers: Anton Zeven, Rudolf Pierik, Taco IJzerman en Willem Beekman. Zij vertelden over oude, vergeten groenten die nu nog te zien zijn op historische schilderijen; over de geschiedenis en verspreiding van de wijnstok en over de mogelijkheden die een ommuurde tuin biedt tot bezinning.

Zoals Willem Beekman vertelde is de omsloten tuin de beeld van het paradijs en (dus) je ziel. Die moeten we zorgvuldig beheren en openstellen voor anderen! Met de vier sleutels van het project gaat de tuinpoort open ...

Marian Schalk-Meijering

Voor hen die niet op de themamiddag over de Moestuinen aanwezig konden zijn, heeft de redactie twee (van de vier) lezingen die niet gekoppeld waren aan een diapresentatie integraal afgedrukt. De rechten van de teksten berusten bij de respectievelijke auteurs.

Historische moestuinen: vergeten plekken of nieuwe functies?

Het landgoed Oranje Nassau's Oord te Renkum verborg een wildernis van onkruid en kerstbomen, binnen een omsluiting van een meanderende muur en een begroeide beek. De plek werd herontdekt en nu staat er al weer zeven jaar een weelderige groentetuin ¹⁾ met een flinke groep vaste klanten en bezoekers. Het verhaal van smaak en schoonheid van groenten zet zich voort in kook- en kruidenworkshops en seizoensactiviteiten. Het enthousiasme van de bezoekers bracht de tuinders tot de vraag: Is de historische moestuin niet van nature de plaats om mensen dicht bij historie, voedsel en natuur te brengen? Deze zoektocht kreeg vorm in het Belvedereproject 'Historische moestuinen met nieuwe opdracht' ²⁾.

Sinds de middeleeuwen is de locatie van de moestuin veranderd van binnen de kasteelmuren, naar naast het

kasteel, en later weg van het huis ten gunste van een landschapspark. Hoewel de locatie veranderde bleef de productieve functie van de tuin een wezenlijk onderdeel van een landgoed. Na 1850 bloeit de moestuin op als omsloten toonzaal voor menselijk vernuft en voor de schoonheid en overvloed van de natuur. De moestuin wandelt weg van het huis, raakt uit het zicht en wordt daarmee een onderdeel van de landgoedaanleg met een eigen 'binnenwereld'. In de huidige tijd ontbreekt de noodzaak om de tuinen te betelen en worden deze plaatsen vaak 'vergeten'. Wanneer er aandacht voor is vertaalt men dat vaak als eerste in het renoveren van de muur of kas. Dit alleen is echter geen garantie voor een nieuw gebruik en aansluitende inrichting, zodat in enkele gevallen slechts onkruid groeit in de gerenoveerde kas. Maar hoe dan wel te handelen?

In het project werd gekeken naar vijf moestuinen met een exploitatie en een stevig verhaal. Het Muiderslot heeft de moestuin een krachtige plek gegeven in de museale functie van het kasteel. Een heldere historische referentie, de tijd van P.C. Hooft, rond 1650, staat centraal in de inrichting en het verhaal. Op kasteel Groeneveld staat niet een tijdvak maar de omslotenheid centraal, binnen een landgoed, met een hedendaagse productie (volkstuinters, pluktuin, boomgaard). In Siertuin Gooilust worden de bomen

en plantencollectie van Blaauw beheert en kan het publiek de sfeer proeven van het gebruik van sier- en nutsgewassen rond het jaar 1900. De Ommuurde Tuin en landgoed Vollenhove telen groenten op een historische plek en de geschiedenis is een belangrijk onderdeel van het verhaal. Hier gaat het om exploitatie, inkomen en beperkte openstelling; bij de genoemde kastelen om een museale functie, vrijwilligerswerk en ruime openstelling.

Uit de analyse van de vijf 'bloeiende' tuinen komen vier 'sleutelfactoren' naar voren, die elke eigenaar of beheerder volgens het project zou moeten onderzoeken.

1. Historische context. De keuze van het historische kader (casco) als draager voor details op het gebied van inrichting en 'tijdelijke' objecten zoals een kas of moderne fontein.
2. Ruimtelijke context. Hoe is de ruimtelijke kwaliteit en functionaliteit. Wat maakt de plek bijzonder? Maakt de tuin deel uit van een groter verhaal (museum of landgoed) of staat hij grotendeels op zichzelf?
3. Sociale context. Visie op de sociale functie van mensen in de tuin, de inzet van arbeid en de verbinding tussen de tuin en de mensen in de omgeving.
4. Exploitatie. Praktische keuzen over beheer door vrijwilligers, onderhoud van historische elementen en exploitatie door zelfstandige tuinters.

Het blijkt dat 'de mens' in de tuin, net zo wezenlijk is als de muur of oorspronkelijke aanleg. Een moestuin zonder een gepassioneerde tuinman of tuinbaas (soms ook vervuld door vrijwilligers en andere 'verbonden' bezoekers) mist iets wezenlijks.

Vijf tuinen 'in aanleg'

Met deze inzichten en de vier sleutels kunnen op plaatsen waar de tuin nog geen duidelijke functie heeft keuzen gemaakt worden die duidelijk maken wat de te behouden of ontwikkelen elementen, processen of beelden zijn (het historisch casco) en waar de speelruimte zit voor nieuwe invulling 'in de geest van' de geschiedenis van de plek.

Bij kasteel Doorwerth bestrijkt de muurseale functie de periode van 1650 tot 1850 en bij kasteel Amerongen de laatste helft van de 19e eeuw. In Amerongen past op basis van deze keuze een kas, in Doorwerth een assenkruis en een indeling in vier vakken.

In Amerongen lijkt een brede presentatie van de historische nutsfunctie van de tuin perspectief te bieden, in

Doorwerth wordt de tuin een 'toonzaal' voor tuinbouwgewassen, teeltmethoden en verwerking en bewaring van de oogst in de periode 1650-1850. Op Hilverbeek in 's Gravenland staat een prachtig historische omsluiting als casco voor nieuwe ontwikkelingen in biologische tuinbouw en de missie van natuurmonumenten.

Op het particulier beheerde en bewoonde landgoed Eykenstein is binnen dit project een pachtuinder gevonden die de lange traditie van tuinbouw op dit landgoed voorzet, op een moderne (biologische) wijze in een prachtige historische context met kassen, muren en orangerie.

Steeds meer landgoederen raken geïnspireerd door deze aanpak en zien de sleutelfactoren als praktisch hulpmiddel bij het maken van keuzen. Samen met het projectteam Historische Moestuinen maken wij ons sterk om de beheerders van deze plaatsen te adviseren in een toekomstgerichte koers waarbij het historische verhaal een drager is.

Historische moestuinen blijken een vruchtbare voedingsbodem voor een nieuwe verbinding tussen mens (bezoeker, tuinder en vrijwilliger) en aarde (voedsel, geschiedenis en ritme). De sfeer van een omsloten tuin, waarbinnen een eigen klimaat en orde heersen, is aansprekend voor de 'moderne mens'.

Ir. Taco IJzerman is tuinder in De Ommuurde Tuin en adviseur bij Land & Co.

Hij vertelde over zijn tuinbouwbedrijf en het Belvédère project.

De weerslag van het projectverhaal.

¹⁾ www.ommuurdetuin.nl

²⁾ www.historischemoestuinen.nl

De ommuurde tuin als paradijs

*Geheime tuin:
Vaag geritsel
tussen bladergroen,
zacht gegiechel,
een vreemd gezicht.
Geheime tuin
vol sprankelend leven,
verborgen
in het licht...*

Rosita Linda

De Ommuurde tuin is een beeld uit sprookjesboeken of kinderboeken. De geheime tuin van Frances Hodgson Burnett bijvoorbeeld: Na de dood van haar ouders verhuist de negenjarige verwende snotaap Mary Lennox vanuit India naar het huis van haar rijke oom in Engeland. Evenmin als haar ouders, kijkt oom Archibald Craven naar haar om; laat staan dat hij zich met haar opvoeding bemoeit. Uit verveling trekt Mary de tuin in en tot haar grote verbazing ontdekt ze een 'geheime tuin', een ommuurd, afgesloten en verwilderd stuk groen, waar al eeuwenlang geen mens zich om heeft bekommerd. Het is er wonderlijk stil en Mary voelt zich er meteen thuis, ze vindt er zelfs een vriendje: een roodborstje! Door haar besluit de geheime tuin weer tot leven te wekken, ont-dooit de kleine Mary langzaam.

De ommuurde, geheime tuin is dus in staat om mensen te ont-dooien, om

de ziel tot leven te wekken. Dat kan alleen maar omdat die tuin het beeld van de ziel is! Niet voor niets is Christus de tuinman, die weet wat er in ons omgaat.

Essentieel voor dit soort tuin is de ommuring, die een geheim omsluit. Er is een buitenwereld, bekend, soms boos, al te werkelijk. En er is een binnenwereld, vol duistere geheimen, vol onverwachte diepten. Daar heersen andere wetten, leven andere wezens.

Poort

Maar voordat je de tuin kunt binnengaan is er een poort, een deur. Daar heb je een bijzonder soort sleutel voor nodig. Aeneas, de Griek die Rome stichtte, betrad de meest bijzondere van alle ommuurde tuinen: de Onderwereld. De sleutel van de poort bestond uit een twijg van de maretak, die hij vond op aanwijzingen van een nimf. Zo kwam hij bij zijn overleden vader, die hem de geheimen van het leven onthulde. Dat klopt, want in de Hortus Conclusus heerst zuiver weten. Daar is de bron van waarheid.

Paradijs

Het Perzische woord 'pardez' betekent zoiets als ommuring. Dat is later het woord Paradijs geworden. Uit het Perzische woord 'pairidaeza' is het griekse woord 'paradeisos' ontstaan en daaruit ons woord 'paradijs'.

Het Paradijs was ook een tuin vol waarheid, met zelfs een Boom van

Kennis van Goed en Kwaad, naast de Boom des Levens. Ooit zijn Adam en Eva uit de poort gestuurd door een vlammend zwaard van een engel. Die poort tot de ommuurde tuin is het meest geheimzinnige van de tuin. Vóór de poort weet je nog niet wat je zult ontmoeten. De verwachting is tot een hoogtepunt gespannen. De eerste kier licht, het knarsen van de scharnieren, dragen bij aan de magie van de tuin. Dan stap je binnen en staat sprake-loos: hier is overvloed, volheid. Het is de Pleroma die uitgaat van de schep-per.

Hier is samenhang en heelheid.

Poort:

*Achter een groenbemoste poort,
die ik met moeite opendeed,
lag een tuin al eeuwenlang gereed.
Buiten ging de wereld voort,
het kille nu waaruit ik kwam.
twee passen had ik nodig om de
jaren
in te gaan, waar mos en varen
staan te dromen op een tak of stam.
Een winterkoning flitste op vanaf
een stenen muur. Zijn vleugelslag
trof
mij als een teken in dit stille hof.
De tijd verdween in snelle draf.
In mij woelde een onrustig woord,
snel wilde ik naar het leven terug.
Even later stond ik met mijn rug
naar een groenbemoste poort.*

Bron

In het centrum van de Hortus Conclusus staat een bron. Soms woont daar de eenhoorn. Hij glanst in het licht van de volle maan. Mijn goede vriend, wijlen Victor Westhoff, was gek op het beeld van de Hortus Conclusus. Hij verzamelde eenhoorns en ook volle manen...

Die bron stroomt uit in vier richtingen, die de Elementen en de windstreken vertegenwoordigen. Daarmee is de tuin ook een beeld van het volledige landschap, zelfs het metaforische landschap. Zoals in Arcadië. Het ideaal waar alles samenkomt en alle elementen bijeen zijn gebracht.

Dat is ook terug te vinden in het ontstaan van de Academie. Akademos of Hekademos was een Griekse held die een tuin bezat even buiten de stadsmuren van Athene. "Aan de noordelijke rand van de stad, bij het kleine heiligdom van de plaatselijke held Akademos, verzamelden vijf mannen zich op de koele binnenplaats van een groot stenen huis." Deze tuin heette naar hem: de Hekademeia ofwel de academie. Daar nu leerde Plato zijn wijsheden aan de leerlingen en gebruikte daarbij de prachtige socratische dialoogvorm: door vragen stellen een ander tot inzicht brengen. Hij was dus een coach in de natuur!

Hortus conclusus

De Hortus Conclusus stamt uit de Maria-symboliek en is als zodanig een

beeldmotief geworden in de kunst. Het gaat terug op het Hooglied (4, 12 – 14) waarin staat:

"Een afgesloten hof zijt gij, mijn zuster, bruid, een afgesloten wel, een verzegelde bron. Wat uit u opspruit, is een lusthof van granaatappelbomen, met kostelijke vruchten, hennabloemen en nardusplanten, nardus en saffraan, kalmus en kaneel, met allerlei wierookstruiken, myrrhe en aloë, met al de kostbare specerijen."

Ook Maria is vergeleken met een gesloten tuin. Symbool daarbij is de witte lelie. Zij wordt vaak afgebeeld zittend in een Hortus Conclusus. Is haar kind eenmaal geboren, dan verandert de botanische symboliek en komt de rode roos, met doornen, in beeld. Die staat voor het aardse leven en lijden, voor passie in de dubbele betekenis. De witte lelie is de representant van de hemel, het maagdelijke. In die zin is de Hortus Conclusus een beeld voor een hemelse tuin. Daarin is ook plaats voor een doornloze roos, voor akelei, viooltjes, aardbei, iris en sneeuwkllokjes. De Roos staat daarbij ook symbool voor het Geheimzinnige: sub rosa dictum.

In Nederland is de Hortus Conclusus erg populair geworden tijdens de Tachtigjarige Oorlog. Het aanvankelijke katholieke beeld van Maria in een Ommuurde Tuin werd vervangen door de Hollandse Maagd, uit de Reformatie. Naast haar in de tuin staat de Nederlandse Leeuw en

ze vecht met het zwaard tegen de Spanjaarden.

Zelfzuchtige reus

In dit sprookje van de katholieke Oscar Wilde bouwt een reus een enorme muur om zijn tuin omdat hij niet wil dat de kinderen erin spelen. Hij plaatst een groot bord: "Verboden Toegang, mijn tuin is mijn tuin." Nu blijft het in die tuin altijd winter en de reus weet geen uitweg. Op een dag hoort hij een vinkje zingen onder zijn venster en daar wordt hij diep door ontroerd. Dan ziet hij ook dat kinderen in de tuin spelen, die door een gaatje in de muur zijn binnengekomen. ineens is het lente in de tuin. Behalve in een hoek waar een jongetje staat die niet in een boom kan klimmen. De reus helpt het kind in de boom en krijgt van hem een kus. Hij is nu op slag veranderd, slaat zijn muur aan stukken en nodigt de kinderen uit om altijd bij hem te komen spelen. Hij is nu bevrijd van zijn egoïstische beklemming. Dan kunnen de kinderen er spelen. Dan treedt ook Christus binnen.

Dit zou er voor pleiten om alle tuinen stuk te slaan, maar zo heb ik het niet bedoeld...

Drs. Willem Beekman bracht met zijn 'vertelling' "De ommuurde tuin als paradijs" de volle zaal in vervoering.

INTERVIEW:

Deze zomer lege vakken in de rozen-tuin? U leest het goed. Dit jaar worden ze tijdelijk vervangen door afrikaantjes. Op een mooie lente-middag leidt tuinbaas Bert Sluijter ons door de kasteeltuin. Hij heeft veel te vertellen, want er is veel te doen.

Met tuinbaas Bert Sluijter

Deze plantjes zijn een historisch middel om de grond te zuiveren van aaltjes. Aaltjes zijn kleine draadvormige doorzichtige wormpjes die de rozenwortels verorberen. "Geen ramp, want dit is de gelegenheid om het oude zieke assortiment rozen te vervangen door nieuwe," zegt Bert. Een assortiment rozen vervangen in een kasteeltuin, gaat niet zomaar. De sortimentskeuze moet passen in het gekozen restauratietijdvak, in dit geval rond 1900.

Bert Sluiter en de redactrice Minnie van Sluven starten met de rondgang in de boventuin.

Foto onder: Bert bezig met het aanbinden van een rij lathyrus.

de kasteeltuin door

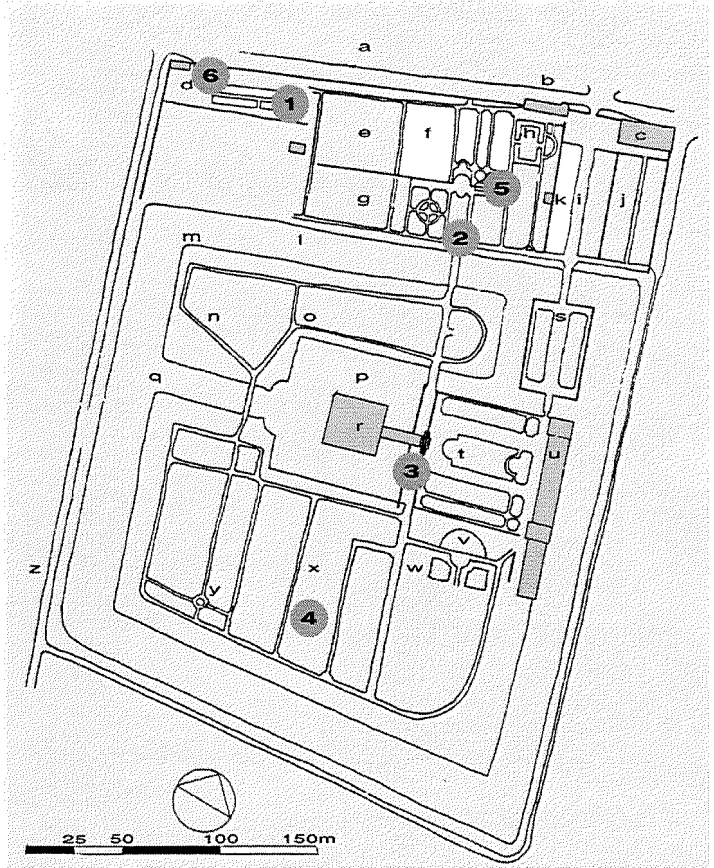
Op dit moment werken de Nederlandse rozenvereniging en de Tuinenstichting in overleg en samenwerking met een rozenkweker aan de samenstelling van een passend sortiment rozen voor het rosarium in de boventuin. In de loop van het jaar wordt een afgerond voorstel aan het bestuur ter beoordeling neergelegd.

Bert is nog bezig met het aanbinden van een rij lathyrus (1) voor we verder gaan. Lathyrus bloeien met sterk geurende

INTERVIEW: BERT SLUIJTER

- a Drostestraat
- b oranjerie
- c koetsierswoning
- d kassen
- e berceau
- f boventuin
- g benedentuin
- h rosarium
- i oprijlaan
- j kleine moestuin
- k kindertuin
- l buitengracht
- m dierengraf
- n noorder eiland
- o enveloppe
- p binnengracht
- q Grand Canal
- r Huis Amerongen
- s bastion
- t voorplein
- u stallen
- v de ronde kom
- w boulingrins
- x zuidelijke as
- y graf Uranus (paard)
- z Rijnsteeg

Toponiemenkaart
Archief SKA.

De cijfers in de tekst en op de plattegrond verwijzen naar de plaatsen op de plattegrond van de tuin waar sprake van is.

- 1 Lathyrus
- 2 Taxus
- 3 Hortensia kade
- 4 Magnolia
- 5 Tamme kastanje
- 6 Kassen

bloemen waarvan mooie kleurrijke boeketten te maken zijn. "Vorig jaar werden er boeketjes van geplukt en aan personeel, tuinkabouters en andere liefhebbers mee naar huis gegeven. Er staan zo'n 15 soorten in kleuren door elkaar geplant.

Taxus

We lopen langs de buxusvormen in de boventuin (2) via de trap in de keermuur naar de benedentuin. Is er vorig jaar niet een grote taxus uit het midden van de tuin gehaald? "Klopt," zegt Bert. "Die was te groot geworden en belemerde de doorkijk (as) vanaf de pergola (*Zie ook pagina*

32; red.), via de Van Bylandt brug en de 'Hortensiakade', naar het daarachter gelegen terrein."

We lopen door naar de kademuur (3) en volgen het pad dat onder de brug doorloopt, de 'Hortensiakade'. "Op archiefphoto's zag ik dat er langs de muur ooit tulpen hebben gestaan," vertelt Bert. "In het begin van de vorige eeuw hield men van planten met sterke kleuren. Die werden in sierlijk gevormde en door buxushaagjes omsloten perken geplant. Het gebruik van kleurige vaste planten en eenjarigen is in onze tijd een kostbare en arbeidsintensieve aangelegenheid geworden. Duur omdat het vaak eenjarige planten zijn die elk jaar weer opnieuw gekocht en geplant moeten worden." Tegen de pas gerestaureerde kademuur staat op dit moment nog niets, maar op termijn zal deze spaarzaam beplant worden met onder andere klim/leirozen. Op die manier blijft het karakter van de prachtig gerestaureerde muur behouden.

In de nieuwe rubriek 'de favoriet van...' (hieronder) vragen we de geïnterviewde medewerker of vrijwilliger naar hun favoriete plek of object.

DE FAVORIET VAN...

'A bsoluut favoriet van mij is het sneeuw-klokkenveld achter in de tuin, 's winters. Goede tweede is de 100

jaar oude tamme kastanje in de boventuin (5). Die verdient het om een echte publiekstrekker te zijn. De stam is door de blik-

sem in tweeën gespleten en er is nu een nieuwe uit gegroeid. In het gespleten deel zijn prachtige structuren ontstaan.

Op dit moment is er door de rododendrons geen vrij zicht op, maar iedereen zou 'm eigenlijk moeten kunnen zien! De boom valt nu onder beschermde bomen en we bekijken nu hoe we de kastanje zo lang mogelijk kunnen bewaren.

Echt een monument. Volgend jaar bestaat hij trouwens 100 jaar. Tijd voor een feestje?"

Bloeiende Magnolia met (boven) zaaddoosjes van vorig jaar (onder).

Rechts: De drie muurkassen en de vijf broeibakken.

Juweeltjes

Tot slot vragen we Bert wat unieke exemplaren aan te wijzen. Geen probleem voor Bert: "Loop vooral eens langs de twee magnolia's (4) langs de L-vormige Poortmanparterre ten zuiden van het huis.

In mei tonen ze grote roze/witte bloemen gevolgd door de ontwikkeling van karakteristieke rode besvormige zaden.

Dit soort magnolia's werden eind 19e begin 20e eeuw nog uit China naar Europa geïmporteerd en maken, als ik goed geïnformeerd ben, nog deel uit van het oorspronkelijke ontwerp van Poortman. De enorme tulpenboom (*Liriodendron tulipifera*) in de benedentuin is indrukwekkend met zijn opvallend mooi gevormde blad en de schitterend op groengele tulpen lijkende bloemen. En kijk eens naar die grote oude boombuxus die er vlakbij staat. Beiden de moeite waard om eens van dichtbij te bekijken."

Op deze middag hebben we nog maar over een klein deel van de tuin gesproken.

De kassen en broeibakken

Wanneer u de boventuin (6) van het kasteel bekijkt, raden wij u aan ook even langs de gerestaureerde kassen en broeibakken te lopen.

De drie kassen en vijf broeibakken zijn gerestaureerd naar de laatste verschijningsvorm zoals ze er in de late negentiende eeuw bij stonden. Daarvan was het goed mogelijk een getrouwe reconstructie te maken. Voor de voorafgaande bouwontwerpen ontbraken te veel gegevens.

De opdracht tot de bouw kwam van de familie Bentinck, destijds de bewoners van het kasteel.

Kassen bijzonder in de negentiende eeuw

De kassen zijn bijzonder, omdat kassenbouw in de negentiende eeuw nog niet ingeburgerd was. Kassen zijn daarbij gemaakt van kwetsbaar materiaal: glas en hout op stenen funderingen. Ze zijn daarom vaak niet meer te vinden op kastelen en buitenhuizen. Let u bij het bekijken van de kassen vooral op de kasramen: glijramen met kleine ruitjes en alleen verticale roeden. Om de ramen niet te laten wegglij-

den, zijn gesmede ankers om de ramen aangebracht. De ramen sloten aan de bovenkant aan op een eiken nokbalk met raamsponning. Door de ramen wat te laten zakken werd voor ventilatie gezorgd. In de kassen van het kasteel teelde men onder andere tomaten, druiven en chrysanten.

Voor de kassen vindt u drie gemetselde broeibakken en aan de westzijde van de kassen nog eens twee van die bakken. De lange bak is een grondbak die vooral bedoeld was voor overwintering van planten. In de kleinere broeibakken werden planten gekweekt, vaak groenten. De broeiramen die de bakken afdekken ontbreken nog.

Tekst: Mireille van Ruiven; foto's: Els Vink

Noot:
Nieuwsbrief Rijksdienst voor de Monumentenzorg juli 2005, bouwhistoricus B. Kooij.

schaduwrijk gaan onder groen dak

Geheel boven:
de berceau in al zijn
zomerse pracht.

Hierboven: in de winter
ook zonder blad een
zeer fascinerend wan-
delpad.

Een berceau of loofgang is een met loofgewelf overdekt wandelpad. De aanleg hiervan was vooral in de 18e eeuw populair in de tuinarchitectuur, naar voorbeeld van de nieuwe Franse stijl van tuinaanleg. Door de berceau's kon men uit de zon toch buiten wandelen! Een bleke teint was en vogue.

Het woord berceau, dat (schommel)wieg betekent, is overgenomen uit het Frans, benamingen die voortvloeiden onder invloed van de nieuwe Franse stijl in de tuinarchitectuur.

Aan weerszijden van een pad werden op korte afstand van elkaar bomen geplant en vervolgens jarenlang zodanig

gesnoeid, dat er een boog ontstond. Een andere manier was om eerst een houten of metalen raamwerk te plaatsen, waarlangs de bomen geleid werden en veelvuldig gesnoeid. Een jaarlijkse snoeibeurt was voldoende, zodra een goed gesloten bladerdek was gevormd.

In principe kan men van elke soort een boog maken, mits deze een jaarlijkse snoei verdraagt. De gewone beuk, (*Fagus sylvatica*) en de haagbeuk (*Carpinus betulus*) zijn in ons land het meest gebruikt; linde, eik en meidoorn veel minder. Het voordeel van de beuk is, dat deze in het winterseizoen nog lang blad vasthoudt, waardoor de boogvorm ook in dit jaargetijde goed tot uiting komt.

Onder de vruchtbomen was vooral de peer populair, omdat deze zich heel goed laat leiden.

Het onderhoud van een berceau is behoorlijk intensief en tegenwoordig een kostbare aangelegenheid. Hierdoor zijn van de oorspronkelijk honderden berceau's nog maar enkele tientallen overgebleven in ons land.

In de boventuin van Kasteel Amerongen is vlakbij de onlangs gerestaureerde kassen en broeibakken een – naar schatting – 250 jaar oude berceau van beuk te bewonderen. Deze loofgang is toentertijd gevormd zonder de hulp van een frame. Van de bomen is een boog gevormd door de stammen te buigen en aan elkaar te binden en uiteraard intensief te snoeien. Helaas heeft deze berceau heel lang te weinig aandacht gekregen. Dat is duidelijk te zien, wanneer men er doorheen wandelt: veel te hoog, dode bomen niet of nauwelijks vervangen. Het bladerdek is onregelmatig van dikte en vorm en niet overal gesloten. Desondanks heeft deze min of meer natuurlijke berceau een grote charme! Door het hoogteverschil in de tuin, zit er een 'knik' in de loofgang. De PHB-hoveniers proberen door snoeien die ongelijkheid er uit te halen. Er wordt aan een beheersplan gewerkt om de berceau voor de toekomst te behouden.

Berceau's in redelijke tot goede staat bevinden zich o.a. in Baarn (Baarnsche Bos), in Breukelen (Kasteel Nijenrode en Queekhoven), in Renkum (Mariëndaal), in Apeldoorn (Het Loo) en in Markelo (kasteel Weldam).

Tekst: Megteld Leenknegt; foto's: Els Vink

Geraadpleegde literatuur:

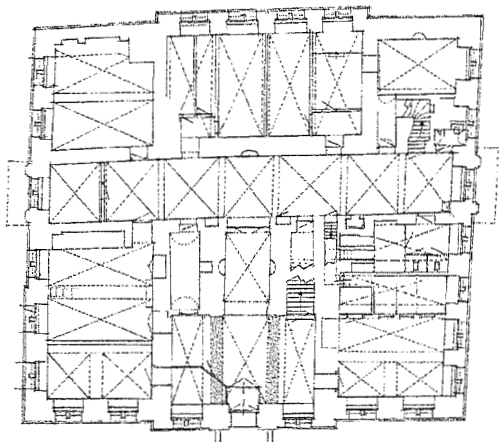
Moens, F: *Berceau's, historie en sortiment*. Bomennieuws 2001.

Oldenburger, C. en J.: *Kasteel Amerongen, een toekomstperspectief voor huis en tuinen*. 2004.

Tromp, H.J.M. e.a.: *Historische buitenplaatsen in de provincie Utrecht*. 1992.

Tuinfolder Kasteel Amerongen.

Restaureren is recherche-werk

Het is eindelijk zo ver! Na enkele jaren van uitgebreid technisch- en bouwhistorisch onderzoek is begin juni met de eerste fase van de restauratie begonnen. Bouwkundige problemen zoals scheuren in muren en vloeren, waren zo verontrustend dat een grondige bestudering noodzakelijk was.

Recentelijk is de bouwkundige restauratie in het huis van start gegaan. Vanwege de ensemblewaarde is besloten de restauratie van het interieur met de collectie erin aan te pakken. Hierdoor moet voorzichtig worden gewerkt en heeft de Stichting ervoor gekozen om de restauratie op te splitsen in vier fasen. In elk van deze fasen zal een zone in het huis worden aangepakt. Het huis is opgesplitst in drie verticale zones, die lopen van het souterrain naar de zolder, in de oost-west-as van het huis. In de eerste fase zal men zich concentreren op het 'noodherstel' van het middengebied. In de tweede en derde fase zullen de vertrekken aan de noord -en zuidzijde worden aangepakt. De laatste fase zal uiteindelijk weer eindigen in het middengebied.

De collectie tijdens de restauratie

Het interieur en de collectie van het huis vormen samen een bijzonder geheel. Om dit historische ensemble zo goed mogelijk intact te houden, zal er tijdens de restauratie geen uithuizing plaatsvinden van de collectie. Op deze wijze is het namelijk mogelijk om de werkzaamheden aan de collectie en de ruimtes zo veel mogelijk onderling met elkaar af te stemmen en zo de kans op enige versterking van het ensemble tegen te gaan. Tijdens het herstel van de ruimtes zullen er wel onderdelen van de collectie in een naastgelegen ruimte worden geplaatst. De achtergebleven collectieonderdelen zullen worden ingepakt met adequate bescherming.

De eerste fase

In de eerste fase, welke zoals gezegd zojuist is begonnen, zal het meest noodzakelijke herstel aan het casco van het huis worden uitgevoerd. Hiervoor is een aantal maatregelen getroffen om verdere beschadigingen te voorkomen en om de werklieden te huisvesten. De Bentinck-keuken zal de komende jaren als schaftruimte dienst doen. Ter bescherming van de kast, vloer en wanden zijn hier houten schotten aangebracht. De ruimte ernaast is een werk- en opslagruimte geworden. Ook in de hal en de gang van het sou-

Links: plattgrond van het souterrain met grijs gearceerd de constructie met de gordelbogen.

Het afbikken van de stucplaat bij het entree in het souterrain.

Onder: de lamp is beschermend gepakt in folie (evenals een groot schilderij) tegen het stof dat vrijkomt na het oplichten van de zandsteentegels.

Het afbikken van de pleisterlaag voor een kijkoperatie.

terrain zijn ter bescherming van de zandstenen tegels, vloerplaten neergelegd.

De eerste echte actie bestond uit het demonteren van het houten schot voor de Stamatiou-keuken die stamt uit de vroege jaren '80. Direct is het oorspronkelijke karakter van de hal weer zichtbaar geworden. De symmetrie en samenhang zijn door de ingreep weer hersteld.

Gordelbogen

Het herstel van de twee zeventiende eeuwse gordelbogen in de entree van het souterrain zal als eerstvolgende restauratieve handeling uitgevoerd worden. De twee bogen zijn enigszins bezweken onder de druk van de bovenliggende zandstenen vloer in de hal. Daarnaast is de onderlinge afstand tussen de twee steunpunten van de boog te groot. De opgetreden verzakking is waar te nemen in beide bogen. De ene is er slechter aan toe dan de andere en wordt dan ook al jaren ondersteund door een houten toeg, een zogeheten stempel. Het gevolg van de verzakking is in het souterrain en in de tegelvloer in de hal goed zichtbaar.

Houten formeel

In plaats van de ondersteunende houten toeg zal een houten formeel (soort mal) worden geplaatst, die de gehele boog zal ondersteunen. Op dit moment wordt er voor een kijkoperatie de pleisterlaag van de bogen verwijderd. Aan de hand van de aangetroffen staat wordt uiteindelijk een beslissing genomen over de wijze van aanpak. Vermoedelijk wordt ervoor gekozen om de bogen door middel van de houten formeel als het ware omhoog te krikken. De pleisterlaag en het voegmateriaal tussen de losse stenen zal hiervoor verwijderd moeten worden. Na het wegnemen van het dek -en voegmateriaal is de boog flexibeler en eventueel weer in staat om onder druk zijn oorspronkelijke vorm aan te nemen. Na deze operatie worden beide bogen opnieuw verstevigd en bepleisterd met, uiteraard, traditionele materialen.

Een andere grote ingreep in deze eerste fase zal de verwijdering van de stenen wand tussen de Lodewijkskamer en

Bentinckkamer zijn. Tijdens bouwkundige aanpassingen door de architect Pierre Cuypers aan het einde van de negentiende eeuw, is deze van oorsprong houten wand uit de zeventiende eeuw, vervangen door een stenen wand. Deze veel zwaardere wand oefent teveel druk uit op het plafond van de grote zaal. Om verdere scheurvorming in dat plafond te voorkomen, zal deze stenen wand weer worden vervangen door een houten wand. Hiernaast zullen de vele grote scheuren in binnenmuren in het middengebied hersteld worden.

In het volgende Bulletin wordt verslag gedaan van de veranderingen in deze eerste fase.

Tekst en foto's: drs. Lodewijk Gerretsen, conservator;

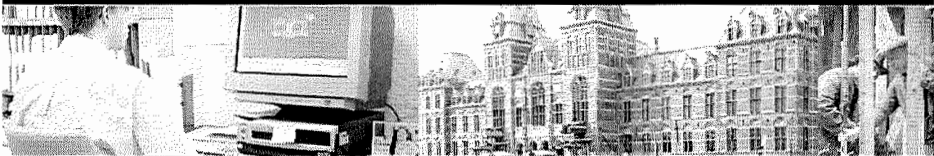
tekst: drs. Yin Bongaerts, restauratie-assistente;

tekst: Jhr. drs. Wite de Savornin Lohman, projectleider;

eindredactie: drs. Nico van der Woude, conservator.

van
hoogest
architecten

Bureau voor Architectuur en Restauratie
Bureau voor Bouwtechnisch Advies
Bureau voor Architectuurhistorie Kariatiden

Van Hoogest Architecten begeleidt het bouw- en restauratieproces van begin tot eind: van onderzoek en schets tot realisatie.

Van Hoogest Architecten BV
Westsingel 9 / 3811 BA Amersfoort
T 033 - 463 17 05 / F 033 - 461 08 54
bureau@vanhoogest.nl / www.vanhoogest.nl

DE ANTIKBEURS

Antiekbeurs Kasteel Amerongen opent weer het seizoen!

21 t/m 24 september 2006

donderdag t/m zaterdag: 11.00-19.00 u

zondag: 11.00-18.00 u

Entree: € 10,- per persoon

€ 5,- voor 12- tot 16-jarigen.

Van 21 t/m 24 september vindt voor de 14de keer 'Antiekbeurs Kasteel Amerongen' plaats. Gelegen in de groen overgoten Utrechtse Heuvelrug zal het 13de eeuwse landgoed een verscheidenheid aan hoogwaardige collecties kunst en antiek behuizen. Gerenommeerde antiquairs en kunsthandelaren uit heel het land tonen een keur aan objecten variërend van vroege Vlaamse kerkelijke kunst tot en met Art Deco kunst.

De intimiteit van Kasteel Amerongen biedt liefhebbers en deskundigen van kunst en antiek de ideale setting. De bezoeker kan topstukken tegenkomen maar ook milder geprijsde objecten, die onveranderlijk van uitzonderlijke kwaliteit zijn. Dat het aanbod gevarieerd van samenstelling zal zijn bewijst de verscheidenheid aan disciplines. Ruim twintig specialisten in aziatica, klokken, medische instrumenten, zilver, barometers, schilderijen en volkskunst worden vergezeld door algemeen antiquairs. De deelnemers in deze categorie hebben een brede collectie van meubelen tot en met porselein en zijn de antiquairs "pur sang".

'Antiekbeurs Kasteel Amerongen' opent traditiegetrouw als eerste het beursseizoen voor de collectioneur en liefhebber van kunst en antiek. Bijzondere stukken en zeldzame vondsten, tijdens de zomermaanden gevonden door de exposanten, worden voor het eerst aan het publiek getoond. Het historisch gebouw en het unieke karakter van het landgoed is de locatie bij uitstek om te genieten van een zonovergoten nazomerdag. De prachtig aangelegde tuinen vormen het

decor om lekker na te genieten van al dat moois dat tijdens de beurs wordt getoond. Speciaal voor de bezoekers van 'Antiekbeurs Kasteel Amerongen' heeft de cateraar, mevrouw Erika Swijnenburg-Vermeer, een heerlijk assortiment culinaire hoogstandjes samengesteld.

Stichting 'Antiekbeurs Kasteel Amerongen'

'Antiekbeurs Kasteel Amerongen' werd begin jaren negentig voor het eerst georganiseerd door een groep antiquairs, nu verenigd in de 'Stichting Antiekbeurs Kasteel Amerongen'. De beurs groeide al snel uit tot een heden ten dage nationaal erkende antiekbeurs waar een kwalitatief hoogwaardig aanbod wordt getoond door een diversiteit aan exposanten.

Informatie:

www.antiekbeurs-amerongen.nl

AGENDA

10 t/m 12 augustus (do. vrij. en za.)

FILM FESTIVAL.

Koetshuis en Tuin van het Kasteel.

Kaarten: 0343-452121.

www.skiam.nl (*Filmbuis Amerongen*).

20 augustus (zondag) 14.30 u.

CONCERT 'ZEISTER MUZIEKDAGEN'.

Koetshuis van Kasteel Amerongen.

9 september (zaterdag)

OPEN MONUMENTENDAG.

21 t/m 24 september

ANTIEKBEURS KASTEEL AMERONGEN

donderdag t/m zaterdag: 11.00-19.00 u

zondag: 11.00-18.00 u

Organisatie: Stichting Antiekbeurs

Kasteel Amerongen.

30 september (zaterdag)

DONATEURSMIDDAG.

U krijgt een uitnodiging.

MEDEDELINGEN

In verband met de exploitatie van de bijgebouwen zijn er veranderingen: het VVV kantoor en 't Winkeltje zullen de Oranjerie gaan verlaten. De dames van de winkelcommissie hebben het bestuur van de Vriendenkring laten weten met hun activiteiten te stoppen op het moment dat de huidige locatie in de Oranjerie verlaten moet worden. Dit betekent echter niet het einde van 't Winkeltje. Het SVKA bestuur heeft in overleg met het SKA bestuur besloten

't Winkeltje voort te zetten in het Poortgebouw.

Inmiddels heeft het bestuur Ineke van Wijk-van Laar en Lenie Veldhuizen bereid gevonden een nieuwe winkelcommissie te vormen.

De ruimte die als 't Winkeltje zal worden ingericht, is de kamer aan de tuinzijde van het Poortgebouw.

De heropening van 't Winkeltje zal rond 1 april 2007 zijn; de start van het nieuwe seizoen.

COLOFON

Kasteel Amerongen,
Drostestraat 20, 3958 BK Amerongen tel.: 0343 - 45 42 12.
Secretariaat Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen:
Ciska A. de Ridder-Hendriks,
Dijkstraat west 168,
3906 WR Veenendaal,
telefoon: 0318-55 23 54, e-mail: cis.ridder@planet.nl
SVKA Donateurs/vrijwilligers administratie:
Ad en Mieke Alders
(zie achterkant van het Bulletin voor telefoon, adres, of e-mail.)

Redactie Bulletin Kasteel Amerongen:
Megteld Leenknegt,
Rob de Nooy,
Marian Schalk-Meijering,
Bertje Rotgans-van Blerkom,
Mireille van Ruiven,
Els Vink-Vreugdenhil,
Toos van Eck – van de Klift (huisfotograaf).

Informatie en actuele ontwikkelingen:
www.kasteel-amerongen.nl

Toegangsk kaart kasteeltuin bij VVV,
Drostestraat 20, telefoon: 0343 – 45 20 20.
Kasteeltuin open van 1 april t/m 31 oktober.
Op maandag gesloten.

Geopend in de maanden:
april, september, oktober: dinsdag t/m vrijdag 11.00 – 16.30 u.
zat-, zon-, en feestdag 13.00 – 16.30 u.
mei t/m augustus: dinsdag t/m vrijdag 10.30 – 16.30 u.
zat-, zon-, en feestdag 12.00 – 16.30 u.

Rondleidingen zowel door de tuin als door het kasteel, vinden plaats in groepsverband onder leiding van een gids en uitsluitend op afspraak. In verband met de restauratie is het kasteel beperkt toegankelijk. Er zijn diverse mogelijkheden voor kinderen, schoolklassen en kinderfeestjes. Volwassenen kunnen naast een specifieke- of historische tuinrondleiding, ook kiezen voor een rondleiding door het Huis in het kader van 'Wegens restauratie geopend'. Afspraken minimaal twee weken van te voren maken via e-mail: info@kasteel-amerongen.nl of telefoon: 0343 - 45 42 12.

© Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen.
ISSN: 1382 - 8916

Druk: Print '81, Doorn.

WIJ STELLEN

In deze rubriek stellen nieuwe vrijwilligers zich aan de lezers voor.

Rob de Nooy

Marian Schalk-Meijering

Mireille van Ruiven

Rob de Nooy

Vormgever. Leeftijd 62. Vanaf maart bij de redactie van Bulletin; ter ondersteuning van Bertje. Ik heb tot voor kort publieksbladen, boeken en vakbladen vormgegeven en begeleid.

Wonen tussen en in Ons Cultureel Erfgoed was een *vanzelfsprekendheid* voor mij in Amsterdam. Je gaat er dagelijks aan voorbij in het stadsruimoer. Maar dan zomaar op een zondag-ochtend geniet je ongestoord van die prachtige geveltjes en monumenten; maar er-vaar je ook de kwetsbaarheid van dat moois. Het Huis Amerongen was daar, *als vanzelfsprekend*, toen ik jaren geleden de antiekbeurs bezocht.

'Als vanzelfsprekend'... Totdat wij er een rondleiding met restauratie-uitleg kregen. Pas dan zie je wat een enorme inzet het vergt om 'Het Cultureel Erfgoed' te behoeden.

Dank Allen!

Ook namens al die spelende 'erfgenamen' in De Laan voor wie dat alles nog *vanzelfsprekend* is.

Marian Schalk-Meijering,

(1955) draait sinds kort mee in de redactie van het bulletin. Ze heeft altijd al 'iets' gehad met Amerongen en met het kasteel.

"Toen we in 1976 trouwden, hielden we onze receptie in Amerongen en lieten we foto's maken bij het kasteel.

We vonden Amerongen een prachtig dorp en waren vooral verliefd op de monumentale panden die daar nog bewaard zijn gebleven. Sinds drie jaar wonen en werken we nu in Amerongen en we zijn er heel erg gelukkig."

Marian heeft ook iets met taal. Ze heeft een journalistieke achtergrond en schrijft kinderboeken. Ze houdt lezingen op scholen en adviseert scholen over de keus van kinderboeken in de klas.

"Ik vind het heerlijk om te schrijven en hoop zo ook een steentje te kunnen bijdragen aan het Bulletin van 'ons' kasteel!"

Mireille van Ruiven

"Wat is dit toch een leuke toeristische route," dacht ik steeds wanneer ik langs Kasteel Amerongen naar het pontje van Eck en Wiel reed. "Mooi kasteel!" Dat was in februari, vlak voor er een plekje op de redactie van het Bulletin vrij kwam. Was dat boffen. Ik was in die maand net verhuisd van Delft naar de Betuwe en op zoek naar precies zo'n vrijwilligersactiviteit. Voordat ik in de Betuwe kwam wonen, was ik communicatiemedewerster en redactrice.

Als vrijwilliger van het Bulletin krijg ik de mogelijkheid lekker verder te schrijven, meer over het kasteel te weten te komen en ontmoet ik nieuwe leuke mensen. Op dit moment solliciteer ik hier in de buurt naar een betaalde baan en geniet ik met mijn zoontje van al het schoon dat het gebied hier te bieden heeft. Over kasteel en tuin hoop ik al schrijvend voor het Bulletin veel te leren. Ik maak u daar graag deelgenoot van.

Taaie taxus in de takels

Foto 1. De zicht-as, die vanaf de boventuin richting het kasteel loopt wordt geblokkeerd door een taxus. Deze als cilinder geknipte vormboom is rond het midden van de vorige eeuw geplant.

Foto 2. Maart 2005.

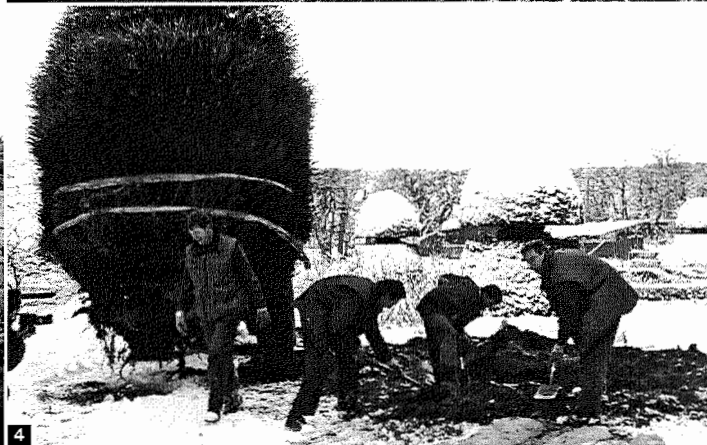
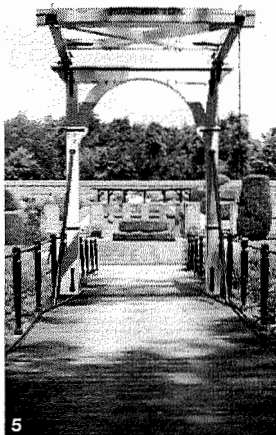
Plotseling heeft het gesneeuwd! De plannen zijn klaar. Die éne taxusboom zal vandaag van zijn plek in de tuin gelicht worden. De beslissing tot het verwijderen is ingegeven door het feit dat de zicht-as verstoord is.

Foto 3. Het wortelstelsel van de taxus blijkt minimaal te zijn, wat men niet verwacht had.

Foto 4. De taxus, fier en rechtop hangend in zijn voertuig, is bijna klaar voor vertrek.

Foto 5. Nu is de oude, historische lijn weer hersteld. Voor de boom is een koper gevonden.

Foto's: Toos van Eck en Retteke van der Laan (1).

INSTALLATIEBEDRIJF

MEIJER B.V. AMERONGEN

KOUDIJS LEERSUM

AMERONGEN

☎ 0343 - 45 12 33 fax 0343 - 45 68 88

- Sanitair
- Gas- en Waterfitter
- Lood- Zink- en Dakwerk
- Elektrotechnische Installaties
- Centrale Verwarming
- Ventilatie

M.B. HOENCAMP

Restauratie van:

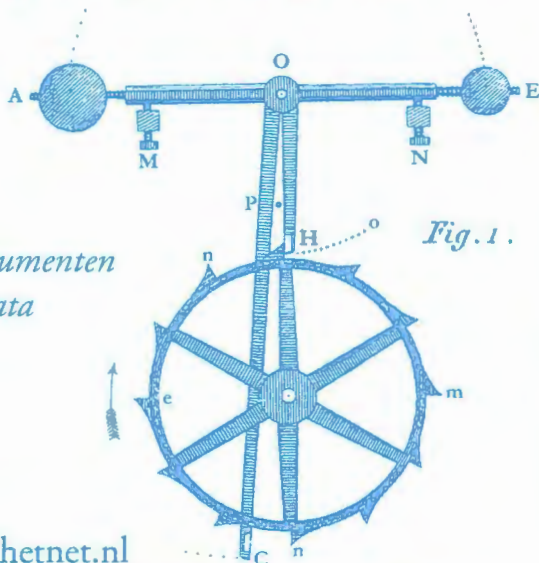
- * uurwerken
- * fijnmechanische instrumenten
- * barometers & automata

Molenstraat 22

4031 JS Ingen

Tel. 0344 - 60 31 91

E-mail: m.hoencamp@hetnet.nl

De Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen

is opgericht in 1983 en heeft als doel de Stichting Kasteel Amerongen behulpzaam te zijn door een bijdrage te leveren aan de instandhouding van Kasteel Amerongen en bijgebouwen, met de daarin aanwezige collecties; de tuinen en het park.

Een dringend noodzakelijke restauratie staat te gebeuren. Vast staat dat alleen gerestaureerd gaat worden wat écht nodig is. De voorbereidingen zijn in volle gang. Kasteel Amerongen verdient uw aandacht! Dit monument in nood opent beperkt zijn deuren voor een rondgang door het kasteel onder leiding van een gids.

Reserveren: info@kasteel-amerongen of tel. 0343 – 45 42 12.

Actuele ontwikkelingen en informatie: www.kasteel-amerongen.nl

Wilt u Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen ook steunen?

€ 17,50 - als jaardonatie,

€ 25,- - als minimum jaardonatie voor 2 personen uit een gezin,

€ 30,- - als min. jaardonatie voor 3 en meer personen uit een gezin,

€175,- - als minimum donatie voor het leven.

Opgeven: SVKA Administratie, Boslaan 30, 3958 GZ Amerongen, tel. 0343 – 45 67 55 of e-mail: svka-admin@planet.nl

Donateurs ontvangen 3x per jaar het Kasteelbulletin; zij genieten op vertoon van hun geldige donateurskaart vrij toegang tot tuin en park, (in principe ook tot het kasteel), gedurende de openingsuren.

Secretaris SVKA: mw. C. de Ridder, tel.: 0318 – 55 23 54.

E-mail: cis.ridder@planet.nl

Huisconcerten

De Muziekcommissie van St. Vriendenkring Kasteel Amerongen organiseert regelmatig Huisconcerten.

Toegangskarten bij: mevrouw A.Struyck, tel. 0343 – 48 17 02.

E-mail: a.struyck-ismay@hecnet.nl

of bij: VVV Amerongen, tel. 0343 – 45 20 20.

ISSN: 1382-8916

